

ԾՐԱԳԻՐ

«ՊԱՏԱՆԻ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿՈՍ» ԽՄԲԱԿԻ

10-րդ դասարան

Բացատրագիր

Ծրագիրը հնարավորություն է ընձեռում՝

- Զարգացնել սովորողների տրամաբանական և ստեղծագործական կարողությունները, գիտելիքները կիրառելու, ինքնուրույն գործունեություն իրականացնելու հմտություններն ու փորձը.
- Նպաստել արժեհամակարգի ձևավորմանը և սոցիալական հմտությունների զարգացմանը:
- Նախապատրաստել աշակերտներին ակտիվ մասնակցելու առարկայական օլիմպիադաներին և գիտական փառատոներին:

Ծրագրում ընդգրկված է տեսական նյութ, և նրանց հատկացված ժամաքանակները, որը նախատեսված է նաև ենթաթեմաների համապատասխան դժվարագույն և օլիմպիական բարդության խնդիրների լուծման համար:

Գիտելիքների համակարգի յուրացում, հիմնարար հայտնագործությունների, այլ գիտությունների հետ մաթեմատիկայի ունեցած փոխադարձ կապի վարկածների առաջ քաշում և դրանց հաստատման համար փորձնական հետազոտությունների կատարում:

- Ստացված գիտելիքների կիրառման ունակությունների ու հմտությունների տիրապետում:
- Իմացական հետաքրքրությունների, դատողական և ստեղծագործական ընդունակությունների զարգացում հիմնախնդիրների լուծման ուղիներ փնտրելիս:
- Ձեռք բերված գիտելիքների կիրառում խնդիրների լուծման ժամանակ:

Գնահատում

Սովորողների գործունեության գնահատումը կատարվում է հետևյալ սկզբունքով՝ նվազագույն քննադատություն:

Ասկերտի գործունեությունը գնահատելիս պետք է հաշվի առնել, որ գնահատվում է միայն այն, ինչ աշակերտը տվյալ պահին հիշել է, արել է, ասել է: Կարևոր է այն նաև հիշել գնահատման հիմնական գործառույթը՝ օբյեկտիվ պատկերացում կազմելու այն մասին, թե ինչ գիտի, ի՞նչ է կարողանում սովորողը, ի՞նչն է ստացվում նրա մոտ, և ինչպե՞ս աշխատել հետագայում նրա հետ, որ կարողանանք նպաստել նրա մեջ իր նկատմամբ վստահության զարգացմանը: Հաշվի առնելով այս բոլորը՝ աշակերտների գնահատումը պետք է իրականացնել ձևավորող գնահատման բաղադրիչների միջոցով, որոնք են՝ ապահովել սովորողների գործուն մասնակցությունը ուսումնառությանը, ինքնագնահատում, փոխադարձ նահատում, սովորողների ուսումնառության շտկում, սովորողների մոտիվացիայի խթանում, որոնք կարելի է իրականացնել ձևավորող գնահատման գործիքների միջոցով. կարճ հարցաշարեր՝ թերթիկներով, խաղ, հարցազրույց, նախագծեր և պաշտպանություն, գնահատման անիվ և այլն:

	Թեմա	Ենթաթեմաներ	Ժամա քանակ տեսական/ գործն.	Վերջնարդյունքներ Կարողանա
1.	Բարձր աստիճանի հավասարումների լուծում	<ol style="list-style-type: none"> 1. Բազմանդամի բաժանումը բազմանդամի մնացորդով և առանց մնացորդի: 2. Երկանդամ հավասարումներ: 3. Եռանդամ հավասարումներ: 4. Անդրադարձ հավասարումներ: 5. Պատիկ արմատներ: 6. Հավասարումների լուծում 	2/4	<ul style="list-style-type: none"> • կատարել հարմար տեղարում տրված հավասարումներից յուրաքանչյուրում • կիրառի երկքառակուսի հավասարման արմատների և գործակիցների միջև եղած կապը • ապացուցել, որ եթե α անդրադարձ հավասարման արմատ է, ապա $\frac{1}{\alpha}$ ևս այդ հավասարման արմատ է • կարողանալ լուծել կենտ աստիճանի անհավասարումներ
2.	Հոռների սխեմա	<ol style="list-style-type: none"> 1. Անորոշ գործակիցների մեթոդ: 2. Բազմանդամի բաժանումը բազմանդամի մնացորդով և առանց մնացորդի: 3. Քանորոշ բազմանդամի գործակիցների և մնացորդի հաշվումը աղյուսակով: 4. Անորոշ գործակիցների մեթոդի կիրառությամբ վարժությունների լուծում: 	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • կիրառել Բեզուի թեորեմը ամբողջ և ռացիոնալ արմատները հաշվելիս • կիրառի անորոշ գործակիցների մեթոդը • կազմել աղյուսակ քանորոշի բազմանդամի գործակիցների և մնացորդի հաշվման համար
3.	Բարձր աստիճանի հավասարումների լուծման արհեստական եղանակներ	<ol style="list-style-type: none"> 1. Արտադրիչների վերլուծման եղանակ 2. Լրիվ քառակուսի անջատելու եղանակ 3. Հակադարձ մեծություններ պարունակող հավասարումներ 4. Հավասարումը համակարգով փոխարինելու մեթոդ 5. Արհեստական եղանակ պարամետրով հավասարումների համար: 6. Հավասարումների լուծում 	1/3	<ul style="list-style-type: none"> • կիրառի տարբեր մեթոդներ n-րդ աստիճանի հավասարումը վերլուծի արտադրիչներին • կարողանա n-րդ աստիճանի հավասարումից անջատել լրիվ քառակուսի (հաշվի առնելով հավասարման ԲԱԲ-ը) • կարողանա n-րդ աստիճանի հավասարումը բերել հակադարձ մեծություններ պարունակող տեսքի:
4.	Կետի աստիճան և արմատական առանցք:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Մահմանել կետի աստիճանը շրջանգծի նկատմամբ, տալ հատկությունները: 2. Մահմանել արմատական առանցքը, տալ հատկությունները: 3. Ձևակերպել և ապացուցել թեորեմ արմատական առանցքների վերաբերյալ: 4. Խնդիրների լուծում: 	1/1	<ul style="list-style-type: none"> • կիրառել կետի աստիճանի և արմատական առանցքի սահմանումները և հատկությունները լուծել խնդիրներ
5.	5.Տարածքային փուլի	Նախորդ տարիների տարածքային փուլի խնդիրների	2	Կատարել 2022-2023 ուստարվա տարածքային փուլի

	խնդիրների քննարկում	քննարկում		առաջադրանքները:
6.	Բազմանիստերի հատույթների կառուցում	1. Հատույթների կառուցման մեթոդները: 2. Բուրգի հատույթի կառուցում երեք կետերով: 3. Խորանարդի հատույթի կառուցում երեք կետերով: 4. Բազմանիստերի հատույթների կառուցում: 5. Խնդիրների լուծում	1/1	<ul style="list-style-type: none"> Կառուցել բազմանիստերի հատույթներ օգտվելով ներքին պրոյեկտման, հետքերի և օժանդակ հարթությունների մեթոդից:
7.	Եռանկյան օրթոկենտրոն	1. Եռանկյան նշանավոր կետերը: 2. Եռանկյան օրթոկենտրոնի մի քանի հատկություններ: 3. Խնդիրների լուծում:	1/1	<ul style="list-style-type: none"> Լուծել խնդիրներ օգտվելով օրթոկենտրոնի հետ կապված հատկություններից:
8.	Եռանկյունաչափական արտահայտությունների նույնական ձևափոխություններ	Էյլերի բանաձևը x թվի համար: Խնդիրների լուծում	2/2	<ul style="list-style-type: none"> Կիրառելով եռանկյունաչափական բանաձևեր, ձևափոխել բարդ տեքստի եռանկյունաչափական արտահայտություններ:
9.	Մարգային փուլի խնդիրների քննարկում	Նախորդ տարիների մարգային փուլի խնդիրների քննարկում:	2	<ul style="list-style-type: none"> Կատարել 2022-2023 ուստարվա մարգային փուլի առաջադրանքները:
10.	Թվային ֆունկցիաներ:	1. Ֆունկցիայի որոշման և փոփոխման տիրույթ: 2. Էյլերի ֆունկցիան: 3. Թվի բնական բաժանարարների քանակի ֆունկցիան: Վարժությունների լուծում	2/2	<ul style="list-style-type: none"> Օգտվելով որոշման և փոփոխման տիրույթների սահմանումներից հաշվել բարդ տեքստի ֆունկցիաների որոշման և փոփոխման տիրույթները: Լուծել առաջադրանքներ օգտվելով պարզ թվերի մասին Էյլերի թեորեմից:
11.	Ֆունկցիայի հատկությունները:	1. Զույգ, կենտ ֆունկցիաներ մաքսիմումի, մինիմումի մեծագույն, փոքրագույն արժեքներ: 2. Ֆունկցիաների մոնոտոնությունը 3. Ֆունկցիայի մաքսիմում, մինիմում, սահմանափակություն: 4. Ֆունկցիայի մեծագույն, փոքրագույն արժեքներ: 5. Խնդիրների լուծում	1/3	<ul style="list-style-type: none"> Օգտվելով ֆունկցիաների զույգության մոնոտոնության սահմանումներից պարզել բարդ տեքստի ֆունկցիաների զույգությունը, մոնոտոնությունը, սահմանափակությունը, մեծագույն, փոքրագույն արժեքներ մաքսիմումի, մինիմումի կետերը:
12.	Հանրապետական փուլի խնդիրների քննարկում:	Նախորդ տարիների հանրապետական փուլի խնդիրների քննարկում	2	<ul style="list-style-type: none"> Կատարել 2022-2023 ուստարվա հանրապետական փուլի առաջադրանքները:

13.	Ֆունկցիաների մի քանի հատկությունների պարզաբանում:	1. Ֆունկցիայի պարբերականություն: 2. Ֆունկցիայի ուռուցիկության և գոգավորության պարզաբանում տարրական մեթոդներով: 3. Խնդիրների լուծում	1/1	<ul style="list-style-type: none"> • Կիրառել ֆունկցիայի պարբերականության սահմանումը, հաշվել բարդ տիպի ֆունկցիաների պարբերականությունը: Օգտվել ֆունկցիայի ուռուցիկության և գոգավորության հատկություններից, տարրական մեթոդներով պարզել ֆունկցիայի ուռուցիկությունը կամ գոգավորությունը:
14.	Ի ենսենի ընդհանրացված անհավասարումները:	1. Ի ենսենի անհավասարումներ: 2. Ի ենսենի ընդհանրացված անհավասարումների կիրառությունները: 3. Անհավասարումների լուծում	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • Կիրառել Ի ենսի ընդհանրացված անհավասարումները ապացուցումներ կատարելիս, անհավասարումներ լուծելիս:
15.	Դիոֆանտյան հավասարումներ:	1. Վերհիշել բաղդատումների հատկությունները Չինական թեորեմը մնացորդների մասին: 2. Դիոֆանտյան հավասարումների լուծման եղանակներ ա/ արտադրիչների վերլուծման մեթոդ բ/ անհավասարումների կիրառմամբ գ/ պարամետրական մեթոդ	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • Կիրառել նշված մեթոդները և լուծել տարբեր բարդության դիոֆանտյան հավասարումներ
16.	Եռանկյունաչափական հավասարումներ և անհավասարումներ	1. Պարզագույն եռանկյունաչափական հավասարումների և անհավասարումների լուծման բանաձևեր: 2. Եռանկյունաչափական հավասարումների և անհավասարումների ապացուցում:	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • Օգտվել եռանկյունաչափական հավասարումների և անհավասարումների լուծման մեթոդներից, լուծել տրված հավասարումները: Ապացուցել անհավասարումները:
17.	Հակադարձ եռանկյունաչափական ֆունկցիաներ:	1. Հակադարձ եռանկյունաչափական արտահայտությունների ձևափոխություններ: 2. Հակադարձ եռանկյունաչափական ֆունկցիաների գրաֆիկները և հատկությունները:	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • Օգտվել հակադարձ նկյունաչափական ֆունկցիաների հատկություններից: Ձևաձևել հակադարձ եռանկյունաչափական արտահայտությունները, հաշվել արժեքները, լուծել հավասարումներ:
18.	Ամբողջ մաս պարունակող հավասարումներ և անհավասարումներ:	1. Ամբողջ և կոտորակային մաս պարունակող ֆունկցիաների գրաֆիկներ: 2. Ամբողջ մաս պարունակող հավասարումների և անհավասարումների լուծում:	1/3	<ul style="list-style-type: none"> • Օգտվել ամբողջ և կոտորակային մաս պարունակող ֆունկցիաների գրաֆիկներից և հատկություններից, լուծել տրված անհավասարումները:
19.	Հանրահաշվական անհավասարումների ապացուցում	1. Անհավասարումների ապացուցման եղանակներ: 2. Անհավասարումների ապացուցում գրաֆիկորեն:	1/3	<ul style="list-style-type: none"> • Կիրառել անհավասարումների ապացուցման տարբեր եղանակներ:

20.	Հատվածի բաժանումը միջին և արտաքին հարաբերությամբ:	1. Հատվածների համեմատական միջին: Կառուցման խնդիր ա/ Հատվածի բաժանումը միջին և արտաքին հարաբերությամբ: բ/ շրջանագծին ներգծել կանոնավոր տասներկուանկյան և կողմն արտահայտել շառավղով:	1/1	<ul style="list-style-type: none"> • Հատվածը բաժանել միջին և արտաքին հարաբերությամբ և լուծել կառուցման խնդիրներ օգտվելով այդ գաղափարից:
21.	Ֆունկցիոնալ հավասարումներ	1. Ֆունկցիոնալ հավասարման լուծման մեթոդները: ա/ տեղադրման բ/ տարբերակային գ/ խմբերի տեսության կիրառման դ/ ֆունկցիոնալ հավասարումները թվային բազմության վրա	2/2	<ul style="list-style-type: none"> • Լուծել ֆունկցիոնալ հավասարումներ օգտվելով ֆունկցիոնալ հավասարումների լուծման մեթոդներից:

Գրականություն

1. Առաքելյան Կ. Գ. Մաթեմատիկական խնդիրների ժողովածու (6-10 դաս.) 2003թ.
2. Առաքելյան Կ.Գ. << Հանրահաշիվ և մաթանալիզի տարրերը>>- Երևան 2011թ.
3. Հ.Բարսեղյան <<Մաթեմատիկայի ինքնուսույց>. - Երևան 2004 թ.
4. Մաթեմատիկայի առարկայական օլիմպիադաների մարզային և հանրապետական փուլերի տարբերակներ:
5. Տոնոյան Գ.Ա. ֆունկցիոնալ հավասարումներ: Երևան 2009 թ.:
6. Նավասարդյան Հ. Ս. Երկրաչափության լրացուցիչ նյութեր հարթաչափությունից: Երևան ֆիզմաթ, 2003թ.